

ZÁVĚRY KONFERENCE

ČTVRTEK 6. 12. – DOPOLEDNÍ BLOK:

„EVROPSKÝ PROSTOR VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ“

Dopolední program konference zahájil Ing. Josef Beneš, CSc. výkladem základních myšlenek Pražského komuniqué navazujícího na Boloňskou deklaraci. Vysvětlil a rozebral další cíle, zejména myšlenku vytvoření a posílení atraktivity evropského prostoru vysokoškolského vzdělání. Zmínil se také o uznávání vysokoškolských titulů, systému vzdělávání a v neposlední řadě i o problematice mobility vysokoškolských studentů a akademických pracovníků. RNDr. Věra Šťastná plénum seznámila s průběžným řešením problémů vyplývajících z jednání Pražského summitu a s vizí do budoucnosti.

Panelová diskuse, vedená paní Ing. Helenou Šebkovou, CSc., se týkala především struktury studia, národních systémů terciárního školství a jejich silných a slabých stránek. Účastníci konference nastínili a pojmenovali některé problémy, kterým by měl být dán prostor pro podrobnější debatu. Záměrem bylo lépe přiblížit problematiku třístupňového vzdělávání tak, jak je pojato v Boloňské deklaraci. Největší zájem vzbudilo téma nové struktury studijních programů.

V diskusi účastníci konference konstatovali, že společnost není připravena na absolventy bakalářských oborů. Většina českých firem je na pochybách, zda bakalářské absolventy potřebuje. I sami studenti pochybují o smyslu bakalářského studia, jelikož nevidí dobrou perspektivu ve svém profesním růstu. Velmi diskutovanou otázkou bylo, zda lze nový třístupňový systém aplikovat na všechny typy škol. Bylo několikrát zdůrazněno, že největší komplikací pro zavedení univerzálního modelu třístupňového studia je předpojatost reprezentantů některých oborů.

Účastníci vyjádřili shodu v názoru na nutnost posilování mobility studentů a akademických pracovníků. Tento trend bude nadále vyžadovat:

- 1) Zdokonalení úrovně profesionálních mechanismů, které zabezpečují realizaci výjezdů studentů i učitelů, přičemž nedostatky je možno najít i v administrativních složkách fakult a vysokých škol.
- 2) Společně se zvýšením mobility zavádět efektivnější mechanismy uznávání částí studia na domovských školách.
- 3) Zlepšení motivace studentů.

PANELOVÁ DISKUSE – SHRUTÍ:

- Objevily se požadavky na přehodnocení struktury nově navrhovaných studijních programů: poměr teorie a praxe v bakalářském a magisterském studiu.

- Chybou by bylo koncipovat studium jako úzce specializované, ale naopak je nutné zvýšit uplatnitelnost absolventů širším záběrem studia.
- Je nutno řešit malý zájem o absolventy bakalářského studia u budoucích zaměstnavatelů a také zlepšit informovanost celé společnosti.
- Je třeba zvýšit nízký zájem o bakalářské studium ze strany studentů.
- Žádoucí by bylo odstranit stávající překážky pro mobilitu jak studentů, tak i akademických pracovníků - nevyužívá se pestrá nabídka mobility do zahraničí (nejen z důvodů sociálních a finančních, ale také z důvodů bariér jazykových a psychologických).
- Na vysokých školách je nutné profesionalizovat služby výjezdů a vytvářet rozvojové programy na podporu mobility.
- Je třeba zlepšit informovanost akademické obce - přechod na kvalitní informační systém může pomoci vyřešit celou řadu problémů (viz např. ZČU Plzeň); aparát vysokých škol musí být lépe připraven.
- Je nutno se zaměřit na zefektivnění přenosu informací mezi ministerstvem a akademickou obcí.

ČTVRTEK 6. 12. – ODPOLEDNÍ BLOK:

„HODNOCENÍ AKADEMICKÝCH PRACOVNÍKŮ STUDENTY“

Odpolední program prvního dne konference proběhl za řízení Doc. RNDr. Františka Ježka, CSc. Nejprve byly předneseny tři referáty podle programu konference a poté následovala živá diskuse k problémům otevřeným jednotlivými příspěvky.

Problematika kvality ve vzdělávání byla zasazena do širší perspektivy evropského vývoje a budování celoevropského vysokoškolského prostoru. Účastníci byli seznámeni s hlavními evropskými trendy v celkovém přehledu a detailně zejména s odrazem problematiky hodnocení kvality výuky v závěrech Boloňské deklarace, poselství ze Salamanky (Salamanca message), jednání evropských studentů v Göteborgu a ve výstupech Pražského summitu. Je třeba více harmonizovat a zvýšit činnost českých studentů, aby mohli přijmout aktivnější úlohu v procesu transformace vysokého školství.

Byl otevřen problém interního i externího hodnocení kvality výuky z perspektivy procesu jejího vytváření. Kvalita vzdělávání je každodenním úkolem všech, vyžaduje „chodit s otevřenýma očima a přikládat ruku k dílu“. Byla nastíněna úloha vysoké školy jako systému aktivně spojeného se svým okolím - společností vzdělání a informačního věku.

Byl zdůrazněn ten fakt, že studenti mají ve vnitřním životě škol zákonem zabezpečenou institucionální úlohu, která jim poskytuje velké možnosti. Problémem je jejich plnohodnotné využití. Byly předneseny výsledky několika studií zabývajících se výzkumem vztahu studentů k jejich reprezentacím a k hodnocení kvality. Studentské akademické obce, ale i akademičtí pracovníci, jsou si vědomi a trápí je neuspokojivá situace ve vztahu k voleným zástupcům v samosprávných orgánech.

Může se jednat o krizi studentů jako partnerů ve vzdělávacím procesu či o krizi sociálního života studentů jako „občanů“ svých fakult a univerzit. *Je možné, že naše miniaturní univerzitní republiky jsou jen odrazem současného stavu celé společnosti.*

Plénium konference bylo seznámeno s úsilím Akreditační komise v procesu implementace požadavků na vytvoření nové struktury studijních programů. Byla konstatována konvergence úsilí věnovaného akreditaci a procesů externího i interního hodnocení. Hodnocení kvality bylo prezentováno jak ve vztahu k vývoji subjektu vzdělávání, tak i ke zdrojům, tj. vstupům do procesu.

Diskuse se podrobně zabývala otázkou, zda lze kvalitu měřit a v jakých oblastech. A také do jaké míry je možné srovnávat kvalitu jednotlivých institucí. Bylo konstatováno, že kvalita je vždy nutně poměřována zadáním, které hodnocená instituce má, a proto je problematická i vzájemná přenosnost systémů hodnocení kvality. Například normy řady ISO 9000 byly panelisty i fórem účastníků konference připuštěny jako možný zdroj metodiky, nikoliv však jako nástroj pro budování systémů jakosti ve vysokém školství.

Všeobecná shoda zavládla v názoru na nutnost hodnocení nejen vstupů do procesu vzdělávání, ale i výstupů. Zejména jde o samotný proces vzdělávání, což představuje výzvu velkou nejen svým rozsahem, ale i trváním.

Značná pozornost byla věnována otázce, kdo vlastně má kvalitu hodnotit. Byla vyjádřena potřeba integrace studentů do struktur hodnocení, neboť jedině instituce sama má prostředky k realizaci zpětné vazby. S všeobecným souhlasem byla přijata myšlenka nutnosti zveřejňovat odezvu prováděného hodnocení kvality, tedy potřeba dialogu nad výsledky hodnocení probíhajícího uvnitř instituce.

Výstupy z jednání sekce lze shrnout do následujících bodů, které představují závěry, otázky a zejména výzvy do budoucnosti.

SHRNUTÍ:

- Jsme součástí vyvíjejícího se celku evropského vysokého školství, musíme se na jeho rozvoji podílet a též posílit úlohu studentů v tomto procesu.
- Byla otevřena otázka pohledu na vzájemný vztah hodnocení kvality a akreditace.
- Byla konstatována nutnost účasti studentů v hodnotících programech. Otázkou k dalšímu řešení však stále zůstává míra jejich účasti a angažovanosti nejen v hodnocení kvality, ale i v procesu uskutečňování zpětnovazebního účinku tohoto hodnocení. Z hodnocení by totiž mělo být vždy vyvozeno nějaké doporučení, jak kvalitu zlepšit.
- Jaká je vlastně úloha studenta při vytváření „kvality“ a jakým způsobem studenty více zapojit do „spirály kvality“?

- Je nutné zabývat se problematikou vztahů mezi akademickou obcí a její samosprávou. Toto zřejmě bude klíčem nejen k hodnocení kvality výuky, ale i k mnoha dalším problémům.
- Pro měření kvality a její vzájemnou srovnatelnost se ukazuje být kritickou komplexnost problému. Jednotlivým aspektům by mělo být věnováno více samostatného prostoru. Při organizaci příštích setkání by možná pomohly seminární skupiny podle jednotlivých oblastí problematiky.
- Bude nutné věnovat pozornost systémovému přístupu k hodnocení kvality celého procesu vzdělávání.

PÁTEK 7. 12. – PRVNÍ ČÁST :

„POSTAVENÍ STUDENTA VE VÝUCE“

Dopolední program zahájil Mgr. Aleš Vlk svou prezentací postavení studenta ve výuce vzhledem k modernímu vzdělávacímu procesu, kde zmínil zejména novodobé poslání vysoké školy ve formě služby společnosti. Vysokou školu definoval jako *příjemné a morálně nezkažené místo, kde mladí lidé za asistence kvalitních profesionálů rozvíjí své dovednosti a získávají nové znalosti tak, aby byly na srovnatelné úrovni se zahraničím*. Věnoval se změnám na institucionální i národní úrovni a zmínil také možnost vytvoření instituce akademického ombudsmana.

Následovalo vystoupení Prof. Ing. Oldřicha Pytely, DrSc., který se věnoval zejména vztahu učitele a studenta. Definoval jej jako partnerství, profesionalitu, motivaci a zodpovědnost.

Následovala diskuse pod vedením Mgr. Aleše Vlka, která se postupně věnovala otázkám partnerství, motivace a profesionality. Následují některé závěry a podnětné otázky:

- Problémy ve vztazích pedagogů a studentů jsou podobné na všech VŠ.
- Někteří studenti neumí být partnery – otázkou je proč? Bylo konstatováno, že studenti studují vysokou školu z různých důvodů a někteří z nich zřejmě nemají o partnerství s pedagogem zájem.
- Studenti bohužel nejsou k partnerství s pedagogem vedeni už od základních škol.
- Partnerský vztah se po dobu studia vyvíjí – student doktorského studia je pro pedagoga již skutečným partnerem.
- Aktivnější v partnerském vztahu by měl být pedagog.
- Student i pedagog mají stejná občanská práva.
- Motivace je základem pro studium a partnerství.
- Ukazuje se, že motivace některých studentů ke studiu není na dostatečné úrovni.
- Informovanost studentů není dobrá, neboť si plně neuvědomují své možnosti, které jim poskytují akademická práva a svobody.
- Nepanuje jednotný názor na to, zda na vysoké škole centrálně shromažďovat výsledky hodnocení pedagogů studenty.

- Vysokoškolský učitel – profesionál musí být dobrým partnerem a absolvent vysoké školy musí být profesionál.
- Zvýšení profesionality je především ekonomickou záležitostí.

PÁTEK 7. 12. – DRUHÁ ČÁST:

„POSTAVENÍ STUDENTA V MANAGEMENTU VYSOKÝCH ŠKOL“

Prof. Ing. Emanuel Ondráček, CSc. se ve svém příspěvku věnoval postavení studenta nejen tak, jak jej definuje zákon, ale i pohledem jeho osobních zkušeností. Zmínil jednotlivé modely řízení vysoké školy a její zvláštnosti jako organizace. Zdůraznil také potřebu osvěty na všech úrovních.

Následoval referát JUDr. Filipa Melzera, jež se věnoval otázce postavení studenta v akademické obci a rozsahu zastoupení studentů v orgánech akademické samosprávy. Zmínil též práva studenta - jak občanská, tak i práva vyplývající ze zákona o vysokých školách.

Diskuse vedená JUDr. Filipem Melzerem se dotkla otázek voleb do akademických senátů a úlohy studentů v akademických senátech a dalších orgánech samosprávy vysoké školy.

Z diskuse vyplynulo:

- V otázce voleb do akademických senátů není jednotný názor na výklad „rovné“ volby a také nepanuje shoda v názorech na délku funkčního období člena akademického senátu. Tato problematika by mohla být v samostatném bodě diskutována na některé z příštích konferencí.
- Jednotný názor nebyl ani v otázce zastoupení studentů v radách studijních programů.
- Diskutující se též zabývali vhodností zastoupení vedoucích kateder či ústavů v akademických senátech.
- Bylo podpořeno vytvoření instituce akademického ombudsmana.
- Byla konstatována špatná informovanost studentů a výraznější potřeba osvěty.
- Uvědomí-li si studenti pravomoci akademického senátu, uvědomí si také své postavení a své možnosti.

(Závěry byly zpracovány na základě podkladů zpravodajů konference)